

Kúria végzése

Az ügy száma: Bfv.I.875/2024/6.
A határozat szintje: felülvizsgálat
A tanács tagjai: Dr. Gimesi Ágnes, tanácselnök
Dr. Tuba István Krisztián, előadó bíró
Dr. Domonyai Alexa, bíró
Dr. Gunyecz Zoltán, bíró
Dr. Kardos Andrea, bíró

Az eljárás helye: Budapest
Az eljárás formája: tanácsülés
Az ülés napja: 2025. március 25.
Az ügy tárgya: emberölés büntette és más bűncselekmények
Terhelt: terhelt1

Elsőfok: Tatabányai Törvényszék, 3.B.276/2019/25., ítélet, tárgyalás
2020. június 24.
Másodfok: Győri Ítéltábla, Bf.II.60/2020/30., ítélet, nyilvános ülés,
2021. január 21.

Az indítvány előterjesztője: a terhelt védője
Az indítvány iránya: a terhelt javára

Rendelkező rész

A Kúria az emberölés büntette és más bűncselekmények miatt terhelt1 ellen folyamatban volt büntetőügyben a terhelt védője által előterjesztett felülvizsgálati indítványt elbírálva a Tatabányai Törvényszék 3.B.276/2019/25. számú és a Győri Ítéltábla mint másodfokú bíróság Bf.II.60/2020/30. számú ítéletét hatályában fenntartja.

A Kúria végzése ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye. Ebben az ügyben az indítvány előterjesztője, valamint azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

Indokolás

[1] I. A Tatabányai Törvényszék a 2020. június 24. napján kihirdetett 3.B.276/2019/25. számú ítéletével terhelt1 terheltet bűnösnek mondta ki emberölés büntetében [a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 160. § (1) bekezdés], kábítószer birtoklásának vétségében [Btk. 178. § (6) bekezdés] és bódult állapotban elkövetett járművezetés vétségében [Btk. 237. § (1) bekezdés]. Ezért őt – halmazati büntetésül – 10 év 6 hónap, börtön fokozatú szabadságvesztés büntetésre, 1 év közúti járművezetéstől eltiltásra és 10 év közügyektől eltiltás mellékbüntetésre ítélte. Megállapította, hogy a terhelt legkorábban a kiszabott szabadságvesztés büntetés kétharmad részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra. Rendelkezett a terhelt által előzetes fogvatartásban töltött időnek a szabadságvesztés büntetésbe történő beszámításáról. Elrendelte a Budapesti II. és III. Kerületi Bíróság 7.B.III.1036/2016/54. számú ítéletével kiszabott 2 év, börtön fokozatú szabadságvesztés büntetés végrehajtását. Rendelkezett a lefoglalt dolgokról és a bűnügyi költség viseléséről is.

[2] A kétirányú fellebbezések folytán eljáró Győri Ítéltábla mint másodfokú bíróság a 2021. január 21. napján meghozott Bf.II.60/2020/30. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, a szabadságvesztés büntetés tartamát 12 évre súlyosította. Egyebekben az elsőfokú ítéletét helybenhagyta.

[3] A jogerős ítélettel megállapított, a felülvizsgálattal érintett tényállás lényege a következő.

[4] A terhelt ásatáson, egy brigádban dolgozott sértett1 sértettel. 2018. szeptember 25. napján észrevette, hogy a sértett az engedélye nélkül hordja az ő Adidas melegítő felsőjét, amit nem sokkal azelőtt 38.000 forintért vásárolt. A terhelt azt mondta a sértettnek, hogy használtan már nem kell neki a melegítő felső, és a sértett fizessen érte 26.000 forintot. A sértett bocsánatot kért tőle, és megígérte, hogy utánanézi az interneten, hátha kapható ugyanilyen felső, a terhelt pedig felajánlotta, hogy részletben is fizethet.

[5] A terhelt 2018. szeptember 28. napján délután – a segédmunkás brigádot szállító munkásbuszt követve – a sörözőhöz közel leparkolt, és észlelte, hogy a sértett is ott van az italozókkal.

[6] Ezt követően a terhelt, a téren állva egy borítékban átvette a főnökétől a fizetését. A terhelt magához szólította a sértettet, aki kb. tőle 10-15 méterre a kocsma bejáratí ajtajánál lévő sörpadnál a rokonai, ismerősei, munkatársai körében italozott.

[7] A vékony testalkatú, eszköztelen, enyhe fokban ittas állapotban lévő sértett a melegítő felső miatti vitájakat tisztázandó, nyugodtan odasétált az erős fizikumú, kisportolt terhelthez, aki rögtön rákérdezett a pénzre, mire a sértett határozottan leszögezte, hogy nem fog fizetni, amin az önuralmát elveszítő terhelt felháborodott és egy alkalommal, legfeljebb kis erővel, ököllel arcul ütötte a sértettet, aki a váratlan ütéstől az egyensúlyát elveszítve térdre rogyott.

[8] A kocsmajátónál tartózkodók közül, a sértett megütését észlelve, legalább 12 fő kelt a sértett védelmére, a terheltre rontottak, aki a dohánybolt irányába hátrált a tömeg elől, közben elővette és kinyitotta a 7,8 cm pengehosszúságú zsebkését, és kaszázó mozdulatokkal tartotta távol magától a csoportosulást, amelynek a földről feltápaszkodó sértett állt az élére,

ugyanakkor tettelesen nem bántalmazták a terheltet, csak trágár módon szidalmazták, illetve kérdezték tőle, hogy miért ütötte meg a sértettet.

[9] A tömegből tanú1 sörrel locsolta le a hátráló, a kinyitott késsel hadonászó és leszúrással fenyegetőző terheltet, a biztonsági őrként dolgozó tanú2 pedig a nála lévő önvédelmi gáz sprayvel a levegőbe permetezett, közben tanú3 egyszer megütötte a dohánybolt ajtajában álló tanú4ot, aki a terhelt barátja volt.

[10] A terhelt a parkoló autója felé hátrált, közben egymással ordibáltak, illetve a késsel maga előtt kaszáló-szűrő mozdulatokat végző terhelt folyamatosan leszúrással fenyegette a sértettet, akit tanú3 próbált meg visszatartani, mert féltette a testi épségét.

[11] A sértettnek sikerült kiszakadnia a fogásból, és a terhelt felé lépett, de nem azért, hogy rátámadjon, hanem azt kiabálta, hogy „akkor szúrjál meg”, és ekkor a terhelt a jobb kezében fogott késsel, egy határozott és előre felé irányuló, célzott mozdulattal, közepes erővel mellkason szúrta a sértettet.

[12] A sértett a szúrás után a kocsi irányába fordult, és a pólóját felhúzza a vérző sebet mutatta a többieknek, és azt mondta nekik, hogy leszúrta a terhelt, majd összeesett, és röviddel később elhunyt.

[13] A terhelt a sértett leszúrást követően a gépkocsijával elmenekült a helyszínről, annak ellenére, hogy többen próbálták a rendőrség kiérkezéséig visszatartani.

[14] A sértettet ért, balról jobbra, kívülről befele, lentől kissé felfele irányuló, 8-9 cm szúrásatornával rendelkező, szúrt-metszett sérülést eredményező, legalább közepes erejű szúrás átvágta a sértett IV. bordáját, majd a kés pengéje a mellkasába hatolt, ahol megsértette a szívburkot és a jobb szívkamrát, ezáltal szívtamponádot hozott létre, ami szívfojtáshoz, és a sértett igen rövid időn belül bekövetkező halálához vezetett.

[15] A Kúria következetes gyakorlata szerint a tényálláshoz tartoznak mindazok a történeti tények, amelyeket a bíróság az ítéletben megállapított, függetlenül attól, hogy ítéletszerkesztési hiba folytán nem az ítélet történeti tényállási részében szerepelnek, hanem az indokolás más részében, így a bizonyítékok értékelése vagy a jogi indokolás körében (BH 2016.163.III., BH 2006.392.).

[16] Ilyen, a bizonyítékok értékelésének körében elhelyezett, a sértettel lévő személyek tudattartalmára vonatkozó ténymegállítást, hogy „tizenketten szaladtak oda a vádlotthoz, hogy megvédjék a sértettet és a vádlottat elküldjék a helyszínről” [Tatabányai Törvényszék 3.B.276/2019/25. számú ítélete 13. oldal 1. bekezdés], illetve, hogy „a tömeg nem akarta bántani a vádlottat, és nem is tudták volna megütni, ugyanis valamennyi, a sértett védelmére kelő személy megrémült a későtől és a vádlott fenyegető fellépésétől” [Tatabányai Törvényszék 3.B.276/2019/25. számú ítélete 22. oldal 2. bekezdés].

[17] **II.** A bíróság jogerős, vádról rendelkező ügydöntő határozatával szemben a terhelt védője nyújtott be felülvizsgálati indítványt, a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 648. § a) pontjára, 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontjára és b) pont ba) alpontjára alapítottan.

[18] A védő szerint az élet elleni cselekmény elkövetésekor a terhelt jogos védelmi helyzetben volt, a jogtalan támadás elhárításához szükséges mértéket pedig ijedtségből, illetve menthető felindulásból lépte túl. Álláspontja szerint ennek megítélésekor nem az elkövető aktuális „tudatzavara”, hanem a hétköznapi, általános élettapasztalat szerint is megítélhető érzelmi reagálása a releváns, amelyet a jogtalan támadás ténye vált ki, és azzal ok-okozati összefüggésben van. Kifejtette, hogy amennyiben a megtámadott a tényleges vagy közvetlenül fenyegető támadást az elhárítás időpontjában érzelmi-indulati állapotában a valóságosnál súlyosabbnak ítéli meg és súlyosabban viszonyozza, nem büntethető. Az EBH

1991.1. szám alatt közzétett – a Legfelsőbb Bíróság által Bf.III.2056/1998. számú ügyben hozott – határozatra utalva előadta, az elkövetőben a jogtalan támadás kiváltotta ijedtséget vagy menthető felindulást annak a helyzetnek az alapján kell megítélni, ahogyan azt a megtámadott észlelte. Hivatkozott arra is, hogy a Btk. 22. § (3) bekezdése szerinti ijedtség vagy menthető felindulás nem azonos a Btk. 161. §-a szerinti erős felindulásban történő elkövetéssel, mivel intenzitásában lényegesen kisebb.

[19] Hozzátette, amennyiben a tettelegesség során azért változnak meg az erőviszonyok, mert az egyik félhez később (és előzetesen fel nem ismerhetően) további támadó személy csatlakozik, az emiatt hátrányba kerülő fél javára a jogos védelem nem zárható ki. A védő szerint az ijedtséget vagy a menthető felindulást nem kizárólag fizikai kontaktus alapozhatja meg, hanem a tényállás szerint megvalósult verbális támadás, fenyegető fellépés is. Így az, hogy a sértett heves vitába keveredett terhelttel, a sértett oldalán több személy is a terhelttel szemben lépett fel, kiabáltak vele, megdobálták, lefújták gázspray-vel, illetőleg támadóan próbálták bekeríteni, megalapozhatta a terhelt ijedtségét, menthető felindulását. Egységesnek tartotta az ítélkezési gyakorlatot abban, hogy az emberi becsületérzést és a méltóságot szóban sértő cselekmények jellegüknél fogva is lehetnek olyanok, amelyeknél az ennek folytán keletkezett indulatot méltányolható okból kialakultnak kell tekinteni.

[20] A védő álláspontja szerint a terhelt szándéka nem terjedt ki emberölésre, ezt támasztja alá, hogy mozdulataival távoltartani, legfeljebb megsebesíteni igyekezett a sértettet, a terhelt csak egy alkalommal végzett „direkt szűrő (ütő)” mozdulatot, egyéb, a halálhoz vezető sérülést nem okozott, az elkövetés során semmilyen olyan megnyilvánulást nem tett, amely ölési szándékra utalna, és mindvégig hátrált a sértett és támogatására kelt társai elől. Minthogy az emberölési szándék teljesen hiányzik, álláspontja szerint a helyes minősítés halált okozó testi sértés büntette.

[21] Mindezek alapján elsődlegesen azt indítványozta, hogy a Kúria a jogerős ítéletet változtassa meg és hozzon felmentő rendelkezést az emberölés büntette vonatkozásában, másodlagosan pedig arra tett indítványt, hogy a Kúria a jogerős ítéletet változtassa meg, a cselekményt emberölés büntette helyett minősítse a Btk. 164. § (8) bekezdése szerinti – halált okozó – testi sértés büntettének, az ekként törvénysértővé váló büntetést, illetve intézkedést pedig enyhítse.

[22] A Legfőbb Ügyészség BF.891/2024/2. számú átiratában a terhelt védőjének felülvizsgálati indítványát részben törvényben kizártnak, részben alaptalannak tartotta.

[23] Rámutatott, hogy a jogos védelem megítélésénél – az elhárítás szükséges mértéke tekintetében – az ijedtségen és menthető felinduláson kívüli minden más okot figyelmen kívül kell hagyni, mivel azok nem eredményezhetnek büntetlenséget, így tévesnek tartotta a védő azon hivatkozását, hogy a Btk. 22. § (3) bekezdése és az erős felindulásban elkövetett emberölés elhatárolásánál a felindultság intenzitásának van jelentősége. Kifejtette, ha a jogos védelmi helyzetben cselekvő menthető – intenzitásában közömbös – felindultságában lépi túl az elhárítás szükséges mértékét és tényállásszerű ölési cselekményt valósít meg, akkor cselekménye emberölés büntettének minősül, azonban az elkövető a Btk. 22. § (3) bekezdése alapján nem büntethető. Magatartásának erős felindulásban elkövetett emberöléskénti minősítése fel sem merülhet.

[24] Az indítványnak az irányadó tényállásban nem szereplő tényeken alapuló hivatkozásait a törvényben kizártnak tartotta. Álláspontja szerint az irányadó tényállás nem tartalmaz olyan tényt, amely a terhelt javára jogos védelmi helyzetet alapozna meg, mivel a terhelt minden előzmény nélkül, indulatból fakadó dühében, ököllel arcul ütötte a sértettet, és ezzel a jogtalanság talajára lépett. A sértett társasága ezért kelt a sértett védelmére, amely során a terhelt elleni tettelegességre, ezzel való fenyegetésre nem, csak védekezésre került sor, ennek tekinthető a terhelt sörrel leöntése és a gázspray levegőbe fújása. Provokatívnak

tekintette a sértett szűrésre felhívó felkiáltását, amely azonban nem a terhelt, hanem a saját személye ellen irányuló volt. Erre reagálva a terhelt a késével, legalább közepes erővel, köztudomásúan létfontosságú szervek irányába szúrt, olyan sérülést okozva, amelynek a sértett halála egyenes következménye volt. A terhelt által használt eszköz, a szűrés ereje, iránya, a sérülés helye, jellege, a helyszínről gépjárművel gyorsan történő eltávozása, a kés eltűnése is mind a kívülvilágban megjelenő olyan tény, amely alapján arra vonható következtetés, hogy a terhelt szándéka átfogta a halálos eredmény bekövetkezésének lehetőségét, így az ügyészség álláspontja szerint a halált okozó testi sértés megállapítása szóba sem jöhet.

[25] Minderre tekintettel indítványozta, hogy a Kúria a Tatabányai Törvényszék 3.B.276/2019/25. számú és a Győri Ítéltábla mint másodfokú bíróság Bf.II.60/2020/30. számú ítéletét a Be. 662. § (1) bekezdése alapján hatályában tartsa fenn.

[26] **III. A felülvizsgálati indítvány nem alapos.**

[27] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, amely a Be. 648. §-a alapján csak a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen, és kizárólag a Be. 649. §-ában tételesen felsorolt anyagi és eljárásjogi okokra hivatkozással vehető igénybe. A felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető, ezért az azon kívül eső anyagi vagy eljárásjogi kérdések a felülvizsgálatban közömbösek.

[28] A Kúria a megtámadott határozatot a Be. 659. § (5) bekezdésének megfelelően, a felülvizsgálati indítványban meghatározott okok alapján bírálta felül, emellett, a Be. 659. § (6) bekezdése alapján vizsgálta az esetleges további, a Be. 608. § (1) bekezdésében meghatározott (abszolút) eljárási szabálysértéseket is.

[29] A Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontja alapján a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével állapította meg a terhelt bűnösségét.

[30] 1. A Be. 659. § (1) bekezdése értelmében a felülvizsgálati eljárásban a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó, a bizonyítékok ismételt egybevetésének, eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye. A Be. 650. § (2) bekezdése pedig kimondja, hogy a felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás nem támadható.

[31] Ez azt jelenti, hogy felülvizsgálat során a jogerős határozatban megállapított tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése nem vizsgálható, az eljáró bíróság által levont jogi következtetések – így a bűnösség megállapításának és a cselekmény jogi minősítésének helyessége – kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével bírálható el (BH 2004.102.).

[32] Ezen korlátozások ellenére a védő a felülvizsgálati indítványát részben a jogerős ítéletben megállapított tényállástól eltérő tényekre alapította. Ilyen – a felülvizsgálati eljárásban figyelembe nem vehető – tényállítás, hogy a terhelt kaszával mozdulattal okozta a sérülést, illetve az, hogy a terheltet a sértettel lévő csoport bekerítette volna.

[33] A Kúria utal arra is, hogy a terhelt védekezésében előadottak nem válnak részévé a felülvizsgálati eljárásban irányadó tényállásnak akkor, ha azt a bíróság nem állapítja meg tényként, arra csupán utal [Kúria Bfv.I.40/2019/8. (BH 2019.219.II.)]. Ebben a részében a felülvizsgálati indítvány a törvényben kizárt.

[34] 2. A Btk. 22. § (1) bekezdés szerint jogos védelemre tekintettel nem büntetendő az a cselekmény, amely a saját, illetve más vagy mások személye, javai vagy a közérdek ellen intézett, illetve ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához szükséges. Nem

büntethető az sem, aki az elhárítás szükséges mértékét ijedtségből vagy menthető felindulásból lépi túl [Btk. 22. § (3) bekezdés].

[35] A jogos védelem egyes kérdéseiről a 4/2013. BJE jogegységi határozat tartalmaz részletes, a bíróságokra kötelező iránymutatást.

[36] A jogos védelem megítélésénél a döntő kérdés az, hogy jogtalannak tekinthető támadás vagy annak közvetlen veszélye hatására, annak elhárítása érdekében cselekedett-e az elkövető? Jogtalan támadás hiányában ugyanis a jogos védelmi helyzet fel sem merülhet [Bfv.III.910/2017/5. (BH 2018.103.)]. A támadásnak „intézettnek”, vagy „közvetlenül fenyegetőnek” kell lennie. Intézett a támadás akkor, ha az elkövető valamely, a Btk. Különös Részében büntetni rendelt bűncselekmény (esetleg szabálysértés) törvényi tényállásának megvalósítását megkezdte. Közvetlenül fenyegető a támadás akkor, ha a támadás megkezdésétől azonnal vagy igen rövid időn belül reálisan tartani lehet.

[37] A felülvizsgálati indítvány hivatkozása szerint a terhelt személyét olyan támadás érte, amely miatt a nála lévő késsel jogosan védekezhetett, a védekezés szükséges mértékét pedig – a védő által el nem döntötte – ijedtségből, illetve menthető felindulásból lépte túl.

[38] A védő helyesen utalt a bírói gyakorlatra, amely szerint azt, hogy a jogtalan támadás az elkövetőben ijedtséget vagy menthető felindulást kiválthatott-e, annak a helyzetnek alapján kell megítélni, ahogyan azt a megtámadott észlelte.

[39] Az sem vitás, hogy az elkövető az ellene intézendő jogtalan támadást nem köteles bevárni, hanem már az ilyen támadással közvetlenül fenyegető veszély esetén – a támadás tényleges megkezdése előtt is – jogszerűen védekezhet (BH 2003.175.).

[40] Azonban a történések dinamikáját a jogos védelem szempontjából vizsgálva, az irányadó tényállás szerint a terhelt volt az, aki – szóváltást követően, dühében – a sértettet megtámadta, megütötte. Vagyis a terhelt személy elleni, erőszakos, önmagában garázdaság vétsége megállapítására is alkalmas magatartásával vette kezdetét az az eseménysor, amely végül a sértett halálához vezetett.

[41] Nem kétségesen a terhelt a sértett elleni támadással a megütését, és a sértett földre kerülését követően felhagyott, és a helyszíntől távolodott.

[42] Azonban ennek során – a jogos védelem alapjaként hivatkozott, a sértettnek, valamint a vele lévő csoportnak tulajdonított – „verbális támadás, fenyegető fellépés” a terhelt személye elleni támadásként, illetve annak veszélyeként nem azonosítható. A jogos védelem ugyanis – szemben a védő álláspontjával – a töretlen bírói gyakorlat szerint a verbális cselekményekkel szemben nem vehető igénybe (4/2013. BJE jogegységi határozat 1. pont). A becsületsértő kifejezések használata élet, testi épség vagy vagyon ellen intézett jogtalan támadást nem valósít meg, és az ilyen jogtárgyak elleni támadás veszélyét sem rejti magában. A terhelt kifogásolható magatartásával szemben becsületsértő hangnemben történő tiltakozás ezért a jogos védelmi helyzetet nem alapozza meg (EBH 1999.85.).

[43] A terheltre az erőszakos, jogellenes magatartását követően – az ítéleti tényállás szóhasználatával – „rárontó tömeg” célja nem a terhelt bántalmazása volt, hanem a megelőző tettlegesség számonkérése. Ezért a terhelt – bár addigra a sértett ellen intézett jogtalan támadását befejezte, és a csoport elől hátrálni kezdett – nem került a sértett és a vele együtt lévő személyekkel szemben jogos védelmi helyzetbe.

[44] Az adott szituációban nem tekinthető a terhelttel szembeni, testi épsége elleni támadásnak vagy a támadás közvetlen veszélyének a terhelt sörrel leöntése, a gázspray levegőbe fújása, illetve az, hogy a csoport egyik tagja a terhelt barátját a helyszín közelében, a terhelttől ismeretlen távolságban és ismeretlen okból megütötte. Mindezen magatartások lehetnek adott esetben jogszerűtlenek, ahogy a terhelt szidalmazása is szabálysértést

valósíthat meg, azonban semmiképpen nem értelmezhetők a terhelt elleni, jogos védelemre alapot adó támadásként.

[45] Különösen nem lépett fel támadólag a terhelttel szemben a sértett, aki – támadásra alkalmas eszköz nélkül, a vele lévő személyek csoportjából kiválva – lépett a késsel hadonászó terhelt felé, és tett olyan kijelentést, ami nyilvánvalóan nem értelmezhető sem a terhelt ellen irányuló támadó fellépésként, sem annak közvetlen veszélyeként. A terhelt azonban éppen ő ellene intézett élet elleni támadást. A terhelt tehát nem az őt bárki részéről ért támadás vagy annak veszélye miatt, védekezése részeként szúrta meg a sértettet egy hirtelen, határozott mozdulattal.

[46] A terhelt szándékát illetően jelentősége annak volt, hogy a sértettel szemben elszámolási vitája keletkezett, és röviddel megelőzően emiatt, dühében bántalmazta is a sértettet. A sértett – kétségtelenül provokatív, de a terhelt testi épsége ellen közvetve sem irányuló – kijelentése az adott esetben még sértetti közrehatásként sem értékelhető.

[47] Helyesen jutottak tehát az eljáró bíróságok arra a következtetésre, hogy a terhelt javára jogos védelmi helyzet nem állapítható meg.

[48] A felülvizsgálati indítvány érvelése szerint a terhelt a jogos védelem határát menthető okból lépte át. A fentiekből következően ennek vizsgálatára azonban már nincs szükség, illetve lehetőség sem.

[49] A jogos védelem törvényi szabályozása figyelemmel van arra is, hogy a megtámadott személy a tényleges, vagy az őt közvetlenül fenyegető támadást az elhárítás időpontjában a valóságosnál súlyosabbnak értékelheti, illetve azt aránytalanul súlyosabb sérelem okozásával hárítja el. Ha az ijedtsége vagy menthető felindulása zárja ki azt a képességet, hogy a jogtalan támadás valóságos mértékét felismerje, az elkövető nem büntethető [Btk. 22. § (3) bekezdés].

[50] Jogos védelmi helyzet hiányában azonban értelemszerűen annak ijedtségéből vagy menthető felindulásból való túllépése sem értelmezhető. Más szóval a felülvizsgálati indítvány – jogos védelmi helyzet hiányában – ebben a részében okafogyottá vált.

[51] Ezzel kapcsolatosan a Kúria csak utal arra, hogy amennyiben a felülvizsgálati indítványban foglaltak szerint a terhelt jogos védelmi helyzetben lett volna a sértettel és a vele lévőekkel, mint a Btk. 459. § (1) bekezdés 3. pontja szerinti csoporttal szemben, akkor a jogos védelem szükséges mértékének túllépése a Btk. 22. § (2) bekezdés a) pont ad) alpontjára figyelemmel nem lett volna vizsgálható.

[52] A Kúria a teljesség érdekében rámutat arra is, hogy a terhelt javára az ún. vélt jogos védelem sem állapítható meg. Az elkövető által (várható) támadásként érzékelt, de valójában annak nem minősülő sértetti magatartás a tévedés szabályai alapján eredményezhet büntetlenséget (4/2013. BJE jogegységi határozat 5. pont).

[53] Ténybeli tévedés miatt nem büntethető az elkövető olyan tény miatt, amelyről az elkövetéskor nem tudott [Btk. 20. § (1) bekezdés], továbbá az az elkövető sem büntethető, aki a büntetendő cselekményt abban a téves feltevésben követi el, hogy az a társadalomra nem veszélyes, és erre a feltevésre alapos oka van [Btk. 20. § (2) bekezdés].

[54] Az irányadó tényállás azonban a terhelt és a sértett viszonylatában nem tartalmaz olyan tény, amely alapján a terhelt alappal feltételezhette a sértett támadását vagy annak közvetlen veszélyét. A sértett kijelentése pedig éppen ezzel ellentétes megállapításra ad okot, vagyis arra, hogy a sértett nem kívánta a terheltet megtámadni. Nem volt tehát olyan objektív körülmény, ami alapján a terhelt okkal történt tévedésére lehetett volna következtetni, így javára a vélt jogos védelem megállapításának sincs helye.

[55] 3. A Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontja lehetővé teszi a felülvizsgálatot, ha a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt, illetve a Btk. más szabályainak megsértése miatt törvénysértő büntetést szabtak ki.

[56] Ezen felülvizsgálati okra is vonatkozik azonban, hogy a jogkövetkeztetések (így a jogi minősítés megállapítása) helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható [Be. 659. § (1) bekezdés].

[57] A felülvizsgálat során nem voltak ezért figyelembe vehetők a felülvizsgálati indítványban előadott, de a tényállásban nem rögzített tényállítások, így az, hogy a sértett hívta ki verekedésre a terheltet, illetve az sem, hogy a terheltben félelmet váltott ki a tömeg hatása, továbbá az sem, hogy a terhelt kaszáló-ütő mozdulattal okozott szúrt sérülést a sértettnek.

[58] Az irányadó tényállás alapján a Kúria megállapította, hogy az eljáró bíróságok helyes indokok mentén, törvényesen minősítették az élet elleni cselekményt emberölés büntetetté.

[59] A Btk. 160. § (1) bekezdése szerint, aki más megöl, büntettet követ el. A megfogalmazásból következően az emberölés nyitott törvényi tényállás, megállapításához az alanyi oldal hiánytalan megvalósulása, az elkövetői magatartás és az eredmény között okozati összefüggés fennállása szükséges.

[60] Felülvizsgálatban a felülbírálatnak egyaránt tárgya a tényállásszerűség és a bűnösség kérdése.

[61] A tényállásszerűség az úgynevezett tárgyi okozatosság, a bűnösség pedig az úgynevezett alanyi okozatosság. A kettő együtt adja ki, hogy az elkövető tehet arról, amit a terhére róttak, amivel vádolják, mert van olyan külvilágbeli magatartása (viselkedése), ami a büntetőtörvényi tényállás szerint elkövetői magatartás (mint szükséges ismerv a tárgyi oldalon); és mert tehet az ilyen magatartás tanúsításáról. Ez utóbbi az anyagi jogi bűnösség elengedhetetlen alapja, ami az alany tudati/gondolati világával függ össze (és mint ilyen, szükséges ismerv az alanyi oldalon). A bűncselekmény hiánya pedig ezek hiányát jelenti.

[62] A halált okozó testi sértés büntette helyett emberölés büntette megállapításának van helye, ha nincs alap annak megállapítására, hogy az elkövető szándéka kizárólag testi sértés előidézésére irányult (BH 1993.594.).

[63] Az élet és testi épség büntetőjogi védelméről szóló 3/2013. BJE jogegységi határozat indokolása szerint az emberölés tipikus eszközével (például kés) az életfontosságú szervekre (így a szív környékére) célzottság szinte kivételt nem tűrően emberölési szándékra utal.

[64] A terhelt a 7,8 cm pengehosszúságú késsel, határozott, célzott mozdulattal, közepes erővel szúrta szíven a sértettet. Nem vitásan a terhelt csak egy alkalommal szúrta meg a sértettet, ekkor azonban a kés – a bordát átvágva, 8-9 cm szúrcsatornát létrehozva – a sértett szívéig hatolt, ami az orvosi segítség ellenére rövid idő alatt a sértett halálát okozta. Az ilyen szúrás a használt eszköz veszélyességére, a kifejtett erőre, de különösen a célzott testtájékra figyelemmel, az általános élettapasztalat szerint is általában a legsúlyosabb eredményre vezethet, amellyel az elkövetőnek is számolnia kell. Ezzel ellentétes következtetésre okot adó tény a tényállás nem tartalmaz.

[65] Az eljáró bíróságok helyesen értékelték a terheltnek a cselekményt közvetlenül megelőző, illetve közvetlenül utána tanúsított magatartását, kijelentéseit is. A terhelt a sértettel megelőzően a jogosnak vélt követelése miatt összeszólalkozott, majd őt és társaságát élet elleni cselekménnyel, leszúrással fenyegette; a cselekményét követően pedig a helyszínről elmenekült, a sértett sorsával szemben közömbös maradt, az elkövetés eszközét pedig eltüntette.

[66] Ilyen körülmények mellett fel sem vetődhet, hogy a terhelt szándéka csak testi sértés okozására irányult, és a halálos eredmény tekintetében csupán a gondatlanság terheli. Egyértelmű következtetés vonható le arra nézve, hogy a terhelt a sértett halálát kívánva, egyenes szándékkal cselekedett [Btk. 7. § (1) bekezdés].

[67] A Kúria rámutat arra is, hogy az emberölés büntetnének megállapításához nem szükséges a megelőző ölési szándék megléte, azaz a sértett megölésének előzetes elhatározása. A cselekmény végrehajtása során kialakuló rögtönös szándék ugyanúgy megalapozza az élet elleni bűncselekmény megállapítását, mint az előzetesen meglévő, korábban kialakult ölési szándék (EBH 2019.B.1.).

[68] A Legfőbb Ügyészség átiratában helyesen hivatkozott arra, hogy a lényegében megegyező tényállás mellett a Kúria a Bfv.III.650/2022/6. számú a határozatában a jogkérdésben ugyanígy foglalt állást.

[69] A Kúria a teljesség érdekében – mivel a felülvizsgálati indítvány érintőlegesen ennek a minősítésnek a megállapítását is felvetette – kitér arra is, hogy a terhelt által elkövetett emberölés nem minősülhet erős felindulásban elkövetett emberölésként (Btk. 161. §) sem. Ennek oka, hogy a terhelt ugyan felindult állapotban cselekedett, azonban ez nem méltányolható okból származott.

[70] Az erős felindulásban elkövetett emberölés pedig nem állapítható meg, ha a jogerős ítéleti tényállásban nem szerepel olyan sértetti magatartás, ami ténybeli alapot nyújt a terhelt méltányolható okból származó erős felindulásának megállapítására (Kúria Bfv.III.78/2018/5., Bf.I.1345/2022/6.). Az erős felindulásban elkövetett emberölés törvényi feltétele, hogy az elkövető az ölési cselekményt éplélektani alapon, külső ok hatására kialakult olyan magas fokú indulat hatása alatt valósítsa meg, melynek következtében a belső egyensúlya megbomlik, a tudata elhomályosul, ennek folytán pedig a megfontolás szokásos mértékének a megtartása számára lehetetlenné válik.

[71] Sem a tényállásban rögzített alapkonfliktus, sem az emiatt a sértett és a terhelt között kialakult szóváltás a büntetőjogi értelemben erős felindulás alapjaként nem értékelhető. A sértett megelőző bántalmazásának számonkérése, mint a terhelttel szembeni fellépés oka sem tekinthető – távolról sem – ilyennek.

[72] Nem sértett ezért törvényt az eljáró bíróság, amikor a terhelt bűnösségét emberölés büntetnében [Btk. 160. § (1) bekezdés] megállapította.

[73] A Kúria hivatalból vizsgálta a Be. 649. § (2) bekezdésében foglalt eljárási szabálysértéseket, az ott megjelölt, hatályon kívül helyezésre vezető eljárási szabálysértést nem állapított meg.

IV. A döntés elvi tartalma

[74] 1. Nem hivatkozhat jogos védelemre, illetve vélt jogos védelemre a terhelt, ha a sértett jogtalan bántalmazását rajta számonkérő csoport nem intéz ellene testi épség elleni támadást, és a körülményekből, valamint a sértett kijelentéséből ennek közvetlen veszélyére sem lehet következtetni.

2. Jogos védelmi helyzet hiányában a jogos védelem ijedtségből vagy menthető felindulásból történő túllépése nem értelmezhető.

3. A leszúrással fenyegetést követően, célzottan szívet ért, közepes erejű késszúrás a használt eszköz veszélyességére, a kifejtett erőbehatásra, és különösen a célzott testtájéokra figyelemmel – az általános élettapasztalat alapján – az elkövetőnek a cselekménye eredményeként számolnia kell a legsúlyosabb következmény, a halál bekövetkeztével. Ezért e magatartása megalapozza az egyenes szándékkal elkövetett emberölés büntetése megállapítását.

[75] V. Mindezek tükrében a Kúria a Be. 660. § (1) bekezdése szerinti tanácsülésen eljárva, a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, ezért a megtámadott határozatot a Be. 662. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

[76] A Kúria az ügyben a Be. 655. § (2) bekezdés alapján öttagú tanácsban járt el.

[77] A végzés ellen a Be. 6. § (4) bekezdése alapján nincs helye fellebbezésnek; felülvizsgálatát a Be. 650. § (1) bekezdés b) pont második fordulata zárja ki.

[78] A Be. 652. § (6) bekezdése szerint minden jogosult csak egyszer nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a Be. 649. § (3)-(5) bekezdésén alapul. A Be. 656. § (4) bekezdés első fordulata pedig akként rendelkezik, hogy az ugyanazon jogosult által ismételten előterjesztett indítványt a Kúria érdemi indokolás nélkül elutasíthatja.

Budapest, 2025. március 25.

Dr. Gimesi Ágnes s.k. a tanács elnöke, Dr. Tuba István Krisztián s.k. előadó bíró, Dr. Domonyai Alexa s.k. bíró, Dr. Gunyecz Zoltán s.k. bíró, Dr. Kardos Andrea s.k. bíró